

HIZ VE YAVAŞ KAVRAMLARI BAĞLAMINDA YAVAŞ ŞEHİR HAREKETİ: SEFERİHİSAR ÖRNEĞİ

SLOW CITY MOVEMENT IN THE CONTEXT OF SPEED AND SLOW CONCEPTS: THE CASE OF SEFERİHİSAR

Fahriye Leziz TANER

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonomi Tezsiz Yüksek Lisans Programı,
leziztaner@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0001-1764-0181>

Abdurrahman ONGUR

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonomi Tezsiz Yüksek Lisans Programı,
aongur@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0004-5751-9767>

Vedat Yıldırım TAĞAR

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonomi Tezsiz Yüksek Lisans Programı,
yildirimtagar@hotmail.com, <https://orcid.org/0009-0005-4439-5061>

ÖZET

Endüstri Devrimi ile beraber birçok alana etki eden değişim üretim sürecini de farklılaştırmıştır. Üretim sanayileşme öncesinde de görüldüğü gibi kendi kendine yetebilen olmaktan çok aynı zamanda da tüketen bir hal de almıştır. Böylece üretim hızı, üretilecek ürünlerin miktarının artışı ve bu ürünlerin tüketim alanına sunulması uygulamaya konulmuştur. Bu artış daha fazla hammadde, makine gücü, üretilen mal ve ulaşım unsurlarına etki etmektedir. Bu sayede, daha çok tüketici ve çok daha fazla insan çalıştıracak büyük şirketler ve fabrikalar hızla oluşmuştur. Sonuç olarak hız unsurunun önemi insan gücünün yerini makinelerin alması konusunda da ortaya çıkmaktadır. Endüstri Devrimi'nin etkisiyle üretim süreci değişmiş ve böylece üretim hızının değişmesi de beraberinde gelmiştir. Dolayısıyla bu üretmeye bağlı olarak çalışma, taşıma ve tüketimde de hızlanma sürecine girilmiştir. Bu hızlanma süreciyle beraber, modernleşme ve küreselleşme karşılıklı etkileşim içerisine girmiştir. Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle hız unsurunun yaşamlarımızda önemli bir konuma geldiği görülmektedir. Hız kavramı genel hatlarıyla tanımlandığında, bir durumun gerçekleşme sürati, bir şeyin meydana gelmesi, değişmesi için geçen zaman olarak ele alınır. Bir eylemi gerçekleştirdiğinde kazanılmış zamanın varlığı, hızın toplumsal açıdan önemini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla hız bir ölçüde zamanla ilişkili bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Belirli bir hareketin hızlı olması onun zamansal açıdan kısalığını ifade etmektedir. Buradaki esas bağlam zamanın, hızın kazanımı olarak değerlendirilmesidir. Bu tematik öğeler çerçevesinde Seferhisar örneği bu çalışmada özgün olarak incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Hız ve Yavaş Kavramları, Yavaş Şehir, Seferhisar

ABSTRACT

With the Industrial Revolution, the change affecting many fields has also differentiated the production process. As seen before industrialization, production has become not only self-sufficient but also consuming. Thus, the speed of production, the increase in the amount of products to be produced and the presentation of these products to the consumption area were put into practice. This increase affects more raw materials, machine power, goods produced, and transportation. In this way, large companies and factories were rapidly formed to employ more consumers and more people. As a result, the importance of speed is also evident in the

replacement of manpower by machines. With the impact of the Industrial Revolution, the production process has changed and thus the speed of production has also changed. Therefore, depending on this production, work, transportation and consumption have also accelerated. With this acceleration process, modernization and globalization have entered into a mutual interaction. Today, with the development of technology, it is seen that the element of speed has gained an important position in our lives. When the concept of speed is defined in general terms, it is considered as the speed of realization of a situation, the time it takes for something to occur and change. The existence of time gained when an action is performed reveals the social importance of speed. Therefore, to some extent, speed is considered as a concept related to time. The speed of a certain movement expresses its temporal brevity. The main context here is the evaluation of time as the gain of speed. Within the framework of these thematic elements, the example of Seferhisar will be analyzed uniquely in this study.

Keywords: Concepts of Speed and Slow, Slow City, Seferhisar

1.GİRİŞ

Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle hız unsurunun yaşamlarımızda önemli bir konuma geldiği görülmektedir. Hız kavramı genel hatlarıyla tanımlandığında, bir durumun gerçekleşme sürati, bir şeyin meydana gelmesi, değişmesi için geçen zaman olarak ele alınır (Ak ve Bıçkı, 2016). Bir eylemi gerçekleştirdiğinde kazanılmış zamanın varlığı, hızın toplumsal açıdan önemini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla hız bir ölçüde zamanla ilişkili bir kavram olarak değerlendirilmektedir (Büyük Larousse, 1997) Belirli bir hareketin hızlı olması onun zamansal açıdan kısalığını ifade etmektedir. Buradaki esas bağlam zamanın, hızın kazanımı olarak değerlendirilmesidir (Özsaraç, 2019).

İnsan yaşam boyu doğayla devamlı olarak yakın bir ilişki içerisinde olmuştur. Bu bağlamda tarım toplumları, insanın doğayla iç içe olması ve uyum içerisinde olması olarak tanımlanır. Tarım toplumlarında hıza yol açan veriler henüz olmadığı için hız olgusu büyük ölçüde dikkat çekmemektedir. Modern toplumlar ise, doğayı yöneten ve ona karşı çıkan olarak tanımlanmıştır. Modern toplumlarda hız görünür bir biçimde artmaktadır. Makineleşmenin gelişmesiyle ve bu duruma bağlı olarak hız ile doğaya karşı savaş içerisinde olma süreci başlamıştır. Hız, tarım ve modern toplumları içerisinde ilk ve son dönemler boyunca önemi açısından farklılık gösterse de, değerini her zaman korumuştur. Toplumlar her yeni toplumsal olaylarda gelişmeye, farklılaşmaya ve değişim sürecine girmeye başlar. Hız olgusu da bu toplumlardaki bu değişikliklere paralel olarak ilerlemektedir (Özsaraç, 2019).

Tarih boyunca ilk kez Endüstri devrimi aracılığıyla, insanlar doğayı büyük çapta değiştirebilme gücüne sahip olmuştur. Endüstri Devriminden bu zamana kadar, bilhassa 19. Yüzyılın ikinci yarısından itibaren, insan ve doğa arasındaki kendinden olan uyumu hiçe sayan ve doğaya egemen olma sloganını benimseyen bir gelişme ile doğal ortam sistemli bir şekilde yıkılıp yok edilmeye başlanmıştır. Endüstri Devrimi; teknoloji, ulaşım olanakları ve endüstriyel üretimde gelişmelerin olması ile beraber birçok alanda kökten değişim olarak tanımlanmaktadır (Kabaca, 2019). Teknoloji, üretim, ekonomi, toplumların sosyal yapısı, sanat ve kültür gibi birçok alanda önemli değişimlere ve çeşitli yaklaşımların doğmasına zemin hazırlamıştır. Bu nedenle Avrupa'da tarım toplumlarından, fabrikalarda mal üreten nüfus yapısına doğru bir değişim meydana gelmiştir. Ayrıca geniş çerçevede değerlendirildiğinde, dünya ekonomisinde devam etmekte olan yapısal değişimleri belirtmektedir. Endüstri Devrimi ile orta çağda yaygın olan din-tarım imparatorluğu yapıları son bulmuş, bu yapılar modern, demokratik, endüstriyel, ulus devlet yapılarına dönüşmüştür (Kabaklarlı, 2016). Endüstrileşme süreci 1765 senesinde James Watt öncülüğünde icat edilen buharlı makinelerin kullanımı ile başlamıştır. 1830 yılından sonra artan demiryolları geçtikleri

yerleri yeni sanayi bölgelerine çevirmiş, endüstriyel faaliyetlerin belirli bir yerde birleşmesi sonucu da hızla gelişmekte olan yeni kentler oluşturulmuştur (Özkan, 2011).

2. Hız ve Üretim

Endüstri Devrimi ile beraber birçok alana etki eden değişim üretim sürecini de farklılaştırmıştır. Üretim sanayileşme öncesinde de görüldüğü gibi kendi kendine yetebilen olmaktan çok aynı zamanda da tüketen bir hal de almıştır. Böylece üretim hızı, üretilecek ürünlerin miktarının artışı ve bu ürünlerin tüketim alanına sunulması uygulamaya konulmuştur. Bu artış daha fazla hammadde, makine gücü, üretilen mal ve ulaşım unsurlarına etki etmektedir. Bu sayede, daha çok tüketici ve çok daha fazla insan çalıştıracak büyük şirketler ve fabrikalar hızla oluşmuştur. Sonuç olarak hız unsurunun önemi insan gücünün yerini makinelerin alması konusunda da ortaya çıkmaktadır. Endüstri Devrimi'nin etkisiyle üretim süreci değişmiş ve böylece üretim hızının değişmesi de beraberinde gelmiştir. Dolayısıyla bu üretmeye bağlı olarak çalışma, taşıma ve tüketimde de hızlanma sürecine girilmiştir. Bu hızlanma süreciyle beraber, modernleşme ve küreselleşme karşılıklı etkileşim içerisine girmiştir (Özsaraç, 2019).

Endüstri Devrimi neticesinde oluşan makineleşme ve teknolojik ilerlemelerin sonucunda modern toplum oluşmuştur. Bu sürecin doğal olarak getirisi modern dönem olmuştur. Modern kavramı esas itibarıyla dinamik, insanların sorunlarıyla ilgili, demokratik, eşitlik yanlısı, bilimsel gibi anlamlarla tanımlanmaktadır (Kongar, 1993). Modernitenin bir parçası olarak görülen geniş çaptaki üretim kapasitesine sahip fabrikalar gelişimini devam ettirmiştir. Böylece hız unsuru üretim sürecine kattığı anlamı hızlı (kendi özelliği gibi) bir şekilde devam ettirmiştir. Endüstri kentleşme ve modernleşme faktörleri doğal olanın yıkılmasına ve doğaya egemen olma isteğine toplumsal açıdan kaynak sağlamıştır. Bu gelişmelerin hızla yayılması küreselleşmeyi de beraberinde getirmiştir.

Küreselleşme esas itibarıyla teknoloji, ekonomi, siyasi, kültür ve sosyal açıdan oluşan uygulamaların dünya çapında yayılması olarak tanımlanmaktadır (Lipson, 1993). Hız olgusunu etkileyen bir başka unsur da küreselleşme olmuştur. Küreselleşme ile üretimin geniş bir alana yayılması, üretim süreçlerinin hızlanması hız olgusunu etkileyen başlıca unsur oluşturmaktadır. Bir diğeri ise, tüketim süreçlerinin değişmesiyle beraber hızlı üretim-tüketim döngüsünün meydana gelmesidir. Endüstri devrimi ile beraber gelen hızın önemi küreselleşme ile geniş bir alana yayılmıştır (Can ve Çiftçi, 2023). Makineleşme ve teknolojik ilerlemeler aracılığıyla dünya çapında hızlanmaya karşı engel olunamaz bir hal ortaya çıkmıştır. Benzer bir biçimde ilerleyen kentleşme süreci de kentlere yönelik büyük bir göç hareketiyle beraber şehirlerde yaşanan hızlı olma isteği daha da artmıştır. Bunlar sayesinde insanlar hızlarını daha da artırmaya yönelik yeni icatlar doğrultusunda ilerlemeye başlamış gelişen teknolojiler ile çalışma, yemek yeme ve ulaşım gibi pek çok konuda hızlı hareket ederek hız olgusunu hayatlarının her alanında etkin bir biçimde uygulamışlardır (Honore, 2008: 25-29).

Hızlanmanın etkileri pek çok alanda görülmüştür. Bunlardan biri geleneksel olandan uzaklaşma şeklinde görülen hızlı ve ayaküstü yemek yeme olan Fast Food alanında görülmektedir. Eski yemek yeme alışkanlıkları yerine hızlı ve ayak üstü yenen yemekler almış ve bu sayede daha fazla kar odaklı yaşam pratikleri ortaya çıkmıştır. Gelenekselden uzaklaşma küreselleşmeyle paralel ilerlemiştir

Kırsal kesimlerden kentlere doğru gerçekleşen göçün 1950'li yıllardan itibaren hızla artmaya başlaması sonucunda kentlerde oluşan yoğun nüfus ve teknolojinin ilerlemesi ile birlikte sınırların ortadan kalkması dünyada küreselleşmeyi daha da yaygın hale getirmiş, küreselleşme ise üretimde ve tüketimde hız tutkusunu geliştirmiştir (Çiftçi ve Balcılar, 2023).

Küreselleşme ile beraber yaşanan bu hızlı olma arzusu evrensel boyuta ulaşmıştır. Bu nedenle hız tutkusu sonucunda yerel ekonomiler zayıflamış, teknolojinin küresel alanda yayılmasıyla yerel zanaatlar değerini kaybetmiş ve kültür açısından standartlaşma ile yerel ile ilişkili değerler unutulmuştur. Tüm bu işaretler günümüz kentleri için büyük bir karmaşa ortamı oluşturmuştur. İnsanlar bu metropolik karmaşa içerisinde sıkışmıştır. Yeme içme alışverişi yapma eğlenme gibi günlük hayatın deneyimleri kentin sunduğu imkânlar sayesinde gerçekleşiyor ve beraberinde kentin temposunu da uyma zorunluluğu oluşuyor. İnsanlar kentin sunduğu değişimlerden farklı bir deneyim sunamaz ve böylece değişimin esas odağı kentler olmak durumunda kalmıştır (Tekeli, 1982). Bu gibi olumsuzluklar karşısında yerel değerlerin ve yerel ekonominin kalkınmasını önemseyen, hız kavramına karşıt olarak bir akım olan yavaş hareketini destekleyen düşünceler ortaya çıkmıştır. Hız tutkusunun toplumu, çevreyi, kaynakları ve yerel olana ilişkin değerlere zarar vermesi sonucunda alternatif bir düşünce olarak Yavaş Hareketi ve bu hareketin kentsel açıdan bir unsuru olan Yavaş Şehir Hareketi geliştirilmiştir (Çiftçi ve Bilgin, 2023).

3.Yavaş Şehir Hareketinin Doğuşu

Yavaş Şehir Hareketi ilk olarak 1999 yılında yılında Greve in Chianti'nin eski belediye başkanı Paolo Saturnini'nin öncülüğünde ortaya çıkmıştır. 4 küçük İtalyan kentin (Orvieto, Greve in Chianti, Bra, Positano) bir araya gelmesiyle oluşmuş bir harekettir. Belediye başkanı şehrin kendine özgü niteliklerinin korunması gerektiği düşüncesinden hareketle bu düşüncesi geliştirmiştir.1078 Bu fikir temel olarak kentlerde yaşayan insanların hayat kalitesini yükseltmeyi, kentlerin kendilerini değerlendirme yeteneklerini geliştirmeyi amaçlamıştır. Orijinal adı Cittaslow olan Yavaş Şehir hareketi hızdan kaynaklanan olumsuz etkileri yok etme güdüsüyle doğmuştur. Bu amacını ulusal boyuta taşımıştır (Cittaslowturkiye, 2023)

Kentlerin hız isteğine doymuş olması ve artık yavaşlamanın gerektiği fikri içinde olan Yavaş Şehir hareketinin temel amacı hız ile göz ardı edilen, unutulmuş olan gelenekselliği korumakla ilişkilidir. Buna neden olan unsur, kentin yaşam uygulamalarının en önemlilerinden biri olan yemek yeme anlayışlarının hız ile bağlantılı olarak değişmesidir. Yavaş Şehir Hareketine öncülük eden hareket Slow Food yani Yavaş Yemek olarak adlandırılmıştır (Özsaraç, 2019). Slow Food akımı Fast Food yani ayaküstü atıştırmanın hızla yayılmasına karşı bir duruş olarak ortaya çıkmıştır. Bu akım küreselleşmenin dayatmalarına karşı durmuş, yerel kültür ve kimlikleri korumayı amaçlamış ve böylelikle özgün kimliklerinin varlığıyla dünyada yer alan kentler birliği oluşmuştur (Kesgin, 2021)

Hızın küresel çapta doruk noktasına ulaştığı dönemde yemek kültürlerinin karşı karşıya gelmesi neticesinde Slow Food akımı gelişmiş ve bunun öncülüğünde Yavaş Şehir hareketi ortaya çıkmıştır. Toplumsal yapıdaki değişimin bir etkisi olarak fast food akımı hızlı yemek anlayışını ortaya çıkarmış, yerele olan bağlılığı azaltıp ortak bir yemek anlayışı doğurmuştur. Yavaş Hareketi de tam bu noktada fast food'a karşı slow food düşüncesiyle oluşmuştur (Özsaraç, 2019). Gıda malzemeleri açısından kullanılan kaynakların yerel olması ve sunulan yemeklerin geleneksel değerlere sahip olması yönünden Yavaş Hareket fast fooda karşı atak geliştirmiştir (Ünal, 2016). Hareketin temel noktası hıza karşı çıkmasıdır. Fast Food yemek alanlarındaki hız, yemeğin kendisine verilen önemin az olması, hızlıca hazırlanması ve tüketilmesi ve oradan hızlıca uzaklaşılması anlamını ifade eder. Fakat Yavaş Hareketine göre hız sadece bu süreçlerle ilişkili değil aynı zamanda tüm mekân ve zamana da dağılmış bir

olgudur. Slow Food'un hıza yönelik yaptığı bu vurgu logosunu da yansıtmıştır. Bu doğrultuda Slow Food hareketi Salyangoz imgesini logo olarak tercih etmiştir. Hızın göz ardı ettiği zevk alma sürecini yavaşlık sayesinde sağlayabileceğine vurgu yapmıştır. Salyangoz logosunun tercih edilmesi sadece yavaşlık anlamına gelmez. Salyangozun iz bırakarak hareket ediyor olması da seçilmesine etki eden bir unsur olmuştur. Böylece bu akımın sürdürülebilir bir özellikte olduğu da vurgulanmıştır (Özsaraç, 2019).

Slow Food hareketi çok yönlü olması sebebiyle birçok alana yayılmış haldedir. Bu alanlar yavaş turizm, yavaş ticaret, yavaş moda, yavaş seyahat, yavaş işletmecilik, yavaş tasarım, yavaş ev ve Yavaş Şehir akımları olarak kendini göstermektedir (Çiftçi, 2022). Tüm bu akımların olduğu yapı içerisinde değerlendirildiğinde hepsi Yavaş Hareketini temsil etmektedir. Yavaş Şehir bu hareketin en önemli unsuru olarak görülmektedir. Yemek nedeniyle toplanan ve birkaç üyeden meydana gelen proje zamanla genişlemiş ve ortaya bir yapı çıkmıştır. Yavaş Şehir'i oluşturan bu yapının bildirgesi de vardır. Özellikle gürültü ve trafiği azaltmak, yeşil alanları ve yayalara ayrılan bölgeleri arttırmak, kendi mahsulünü satan yerel çiftçiye ve dükkânlara destek olmak, çevre koruyucu teknolojiler geliştirmek, yerel kültürü ve geleneksel yemek anlayışını korumak, komşuluk ilişkilerini çoğaltmak bu bildirge içerisinde yer alır (Özkan, 2011). Bu hareket temelde bakıldığında mimari, zanaat ve yemek alanlarında gelenekleri korumaya yönelik oluşturulmuş gibi görünmektedir. Ancak Yavaş Şehir hareketinin başka çeşitli amaçları da vardır. Bu amaçlar arasında teknoloji sayesinde yaşamın daha kaliteli ve çekici olmasını sağlamak, yöreye özgü değerlerle sürdürülebilir ilerlemeyi sağlamak, yerel ekonomi hayatına katkıda bulunarak gelir açısından adalet sağlamak, doğal çevreyi ve tarihi değerlerimizi korumak gösterilmektedir (Balcılar, Ekwueme ve Çiftçi, 2023).

Günümüzün stresli yaşam tarzına karşı bir baş kaldırı olarak değerlendirilen Yavaş Şehir, modern yaşamın sunduğu imkânların yanında olumsuz yönleri olarak gösterilen yerel olanın ve sürdürülebilirliğin ortadan kaybolmasına verilen bir tepkidir. Bu tepki doğrultusunda sunulan alternatif insanlar için ideal bir yaşamı arzulayan proje olarak görülmüş, evrensel hale gelmesi denetlenmesini güç hale getireceğinden dolayı kendi kriterlerini oluşturmuştur. Bu hareketi geliştiren temsilciler tarafından bir komite oluşturulmuş ve bir kentin Yavaş Şehir olabilmesi için tüm kriterleri değerlendirmek amacıyla bu komite ziyaretlerde bulunarak kontrollerini sağlamıştır (Mayer ve Knox, 2006).

4.Yavaş Şehir Şartları

1999 yılında Orvieto' da hazırlanan sözleşmeye göre Yavaş Şehirler'in şu şartları sağlaması gerekmektedir:

- Cittaslow amaçlarını yaymak ve kamuyu bu doğrultuda çalışmaya teşvik etmek
- Yerel özelliklere uygun olarak yapılan seçimlerin Cittaslow kriterlerine uygunluğunu gözden geçirerek uygulamak
- Hareketin genel amaçlarına uygun diğer gelişmelere istekli katılımı sağlamak
- Etrafını çevreleyen bölgenin ve kentsel düzenin niteliklerini korumak ve geliştirmek için, yeniden kullanma tekniklerini araştırarak çevresel politikaları uygulamak
- Toprağın işgali için değil kullanımının geliştirilmesi için, işlevsel bir alt yapı politikası yürütmek
- Çevrenin ve kent düzeninin kalitesini geliştirmek için teknoloji kullanımını teşvik etmek
- Doğal, çevreyle uyumlu tekniklerin kullanımıyla üretilen yiyecek maddelerinin tüketimini desteklemek, genetik yapısıyla oynanmış ürünleri hariç tutarak, Slow Food

Ark ve Presidia projeleriyle iş birliği içerisinde, zor durumlar için gereken tipik ürünleri üretilmek,

- Bir bölgenin kültür ve geleneklerinin korunarak, simgesel hale gelmesine katkıda bulunup, yerli üretimi teşvik etmek ve tüketicilerle, kaliteli üreticiler ve satıcılar arasında doğrudan temas kurulabilmesi için tercih edilebilir ortamlar ve mekânlar yaratmayı desteklemek,
- Konukseverlik kalitesini ve yerel toplum ile onun belirli özellikleri arasında gerçek bir bağ kurmayı desteklemek, bir şehrin kaynaklarının eksiksiz ve yaygın olarak kullanımını önleyen fiziksel ve kültürel engelleri kaldırmak
- Gençlerin ve okulların sistematik bir biçimde lezzet eğitimiyle tanışmasına dikkat ederek, yalnızca iç işletmeciliği değil, bütün vatandaşlarının Yavaş Kent' te yaşadıklarına dair farkındalıkları sağlanmak (Özkan, 2011).

Yavaş Şehir ideal bir kent tasviri sunmuş ve bazı kriterlerle donatılarak hıza karşı yer almış tek yapı olmuştur. İdeal olma durumunu yitirmemek için örgütsel olarak ağlar kurmuştur. Dolayısıyla Yavaş Şehir ile uyumlu politikalar ve programlar geliştirilmiştir (Özsaraç, 2019).

Altyapı, çevre, yerel üretimin korunması, misafirperverlik, kentsel kaliteye yönelik teknoloji ve tesisler ve bilinçlendirme gibi konuları içeren kriterler belirlenmiştir. Yavaş Şehir olabilmek için bu kriterlerin yerine getirilmesi ve periyodik bir şekilde ilerleme raporlarının yazılması gerekmektedir. Bunlardan en az yarısını elde etmiş veya edeceğinin garantisini veren ve bu doğrultuda hazırlık raporu oluşturmuş olan yerler yavaş şehir unvanına sahip olabilmektedir (Özkan, 2011). Bu kriterler arasından iki tanesini gerçekleştirmek zorunlu tutulmuştur. Bunlardan ilki, bir Ziyafet Evi veya Yerel Ürün Pazarı gibi mekânsal bir yapıya sahip olmak veya bu yapıya sahip olacağının garantisini vermektir. İkincisi ise yavaşlık ile ilgili bir kurula sahip olmak ve bunun garantisini vermektir (Erten, 2009). Ayrıca Yavaş Şehir'e üye olan kentlerin kentin dokusunu korumaya yönelik de taahhütleri vardır. Çevreyi, tarihi korumanın yanı sıra teknoloji, üretim, tüketim ve kalkınma dengesini de koruma garantisini vermektedir.

5.Yavaş Şehir Olma Kriterleri

Yavaş hareketinin nasıl bir yaşam tarzı arzuladığını ve hangi unsurlar ile inşa edildiğini göstermek üzere oluşturulan kriterler 7 ana başlık altında toplanmıştır. Bu ölçütlerin kategorize edildiği 7 ana başlık şu şekildedir: (Cittaslowturkiye, 2020)

- 1.Çevre politikaları
- 2.Alt yapı politikaları
- 3.Kentsel Yaşam Politikaları
- 4.Yerel Ürünlerin ve Üretimin Desteklenmesi
- 5.Misafirperverlik/Konukseverlik
- 6.Farkındalık Politikaları
- 7.Ortaklıklar

Çevre politikalarına genel olarak bakıldığında hava, su toprak, gürültü, ışık ve elektromanyetik kirlilik ile mücadele ve daha sağlıklı bir çevre sürdürme stratejilerinin geliştirilmesini içermektedir. Ayrıca yerel halkın çevre konusunda bilinçlendirilmesini de esas almaktadır (Kesgin, 2021).

Altyapı politikalarının temelini de tarihi ve kültürel alanları betonlaşmadan koruma fikri, yeşilliğin daha ön planda olma düşüncesi oluşturmaktadır. Ek olarak aile yaşam alanlarının kurulmasını, engellerin daha rahat yaşam sürmesi için yasal düzenlemelerin yapılmasını da içermektedir. Kentsel yaşam kalitesi için geliştirilen politikaların hedefi de kamusal alanlardaki yaşam kalitesini arttırmak olmuştur. Kentsel kalite için teknoloji ve tesislerin iyileştirilmesi, sosyal altyapıyı güçlendirmeye yönelik kurslar ve atölyelerin açılmasıyla sosyalleşme imkânlarının oluşturulması amaçlanmıştır. Yerel Üretim ve Ürünlerin desteklenmesinin temelini tarım, turizm, esnaf ve sanatkârlara yönelik politikalar oluşturmaktadır. Bu politika geleneksel üretimi teşvik ederek özgün ürünlerin markalaşmasını ve kent ekonomisinde aktif olmasını hedeflemektedir. Organik ürünlerin geliştirilmesi, otellerin planlanması ve hizmetlere erişim gibi çalışmaları da içermektedir (Talas ve Bildirici, 2008). Misafirperverlik kapsamında ise turistlere karşı konukseverliğin geliştirilmesi, hizmet kalitesinin artırılması, ürün fiyatlarının açık ve anlaşılır olması, turizm ve gezi programlarının bilinçli ve yavaş olması konusunda hazırlıklar yer almaktadır.

Farkındalık politikaları ile de kent insanlarının Yavaş Şehir hareketine desteğini sağlama amaçlanmıştır. Yavaş Şehir hareketinin ne olduğu, unvanına sahip olmak için neler yapılacağı konularında bilgilendirmeler yapmak, bu akımını yaygınlaştırmak için faaliyetlerde bulunmak ve yavaş yaşam felsefesini anlamaya yönelik programlar geliştirmek bu politikanın bir diğer amacıdır. Ortaklıklar ile de yerel Slowfood birliğinin kurulması, iş birlikleriyle okullarda yiyecek ve tat eğitimi programlarının düzenlenmesi ve sebze bahçelerinin kurulması gibi düşünceler amaçlanmıştır (Özsaraç, 2019).

6.Yavaş Şehir Örnekleri ve Türkiye Yansımaları

Bu politikaların hepsi genel çerçevede değerlendirildiğinde, sürdürülebilirlik, somut olmayan kültürel değerlerin, geleneksel ve yerel ürünlerin korunması ve bunların gelecek nesillere aktarılması ile ilişkilidir (Öncü, 2021). Bu politikalar Yavaş Hareketinin ilkelerini bünyesinde barındırmaktadır. Her yıl yeni çalışmalarla beraber politikalar güncellenmekte ve üye olan kent sayısı artmaktadır. 2023 güncel verilerine bakıldığında Yavaş Şehirler dünya üzerinde 33 ülkede, 287 şehirde bulunmaktadır (Burkut, 2023) Türkiye’de ise güncel verilere göre 22 kent Yavaş Şehir unvanını almıştır. Bu şehirler güncel haliyle tabloda gösterilmektedir.

Tablo 1: Türkiye’deki Yavaş Şehirler

1	Akyaka/Muğla
2	Ahlat/Bitlis
3	Arapgir/Malatya
4	Eğirdir/Isparta
5	Finike/Antalya
6	Foça/İzmir
7	Gerze/Sinop
8	Gökçeada/Çanakkale

9	Göynük/Bolu,
10	Güdül/Ankara
11	Halfeti/Şanlıurfa
12	İznik/Bursa
13	Kemaliye/Erzincan
14	Köyceğiz/Muğla
15	Mudurnu/Bolu
16	Perşembe/Ordu
17	Seferihisar/İzmir
18	Şavşat/Artvin
19	Uzundere/Erzurum
20	Vize/Kırklareli
21	Yalvaç/Isparta
22	Yenipazar/Aydın

*Tablo <https://cittaslowturkiye.org/> internet adresindeki güncel Yavaş Şehirler temel alınarak alfabetik sıraya göre oluşturulmuştur.

Küresel çapta etki yaratan Yavaş Şehir hareketi Türkiye’de de değerli bir konuma gelmiştir. Yavaş Şehirlerin Türkiye’de ki yansımaları yukarıda da örneklendiği gibi ilk olarak İzmir’in Seferihisar ilçesinde görülmektedir (Çakıcı, Yenipınar ve Benli, 2014). Bununla beraber Yavaş Şehir örnekleri ülke çapında hızla yaygınlaşmaya başlamıştır. Türkiye üye sayısı bakımından birçok ülkeyi geride bırakarak güncel sayısı ile 21 kente ulaşmış ve büyümeye devam etmektedir. Bu sayı ile dünyada en çok Yavaş Şehir unvanına sahip dördüncü ülke konumuna ulaşmıştır. Tüm bu Yavaş Şehir unvanına sahip olan şehirlere genel olarak bakıldığında geri dönüşüm kampanyaları, güneş ve rüzgâr enerjisinden faydalanma, hava kirliliğini azaltma, organik tarım, arıtma tesisleri ve bisiklet yolu gibi politikalarının olduğu görülmektedir (Kesgin, 2021).

Görüldüğü üzere Yavaş Şehirlerin hareket noktası ilçeler üzerinden olmuştur. Genellikle kıyı kesimlerindeki ilçeler yaygın olmakla beraber üretim konusunda da genetik yapısı değiştirilmeyen ürünler ön planda tutulmuştur. Türkiye’nin birçok yöresinden seçilme hakkını elde etmiş olan Yavaş Şehirler’in kendine özgü, geleneksel dokuları bulunmaktadır (Özsaraç, 2019). Anadolu coğrafyası da geniş bir alanı ifade etmektedir. Dolayısıyla farklılığı ve zenginliği de bünyesinde barındırmakta ve bu açıdan Yavaş Şehir anlamında büyük bir potansiyele sahip olmaktadır. Bazı kentler bulunduğu coğrafi konum açısından bazıları da tarihi ve kültürel özellikleri açısından Yavaş Şehir olma kriterlerini içermektedir. Türkiye’nin doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine doğru gidildikçe kültürel çeşitlilikler, mimari ve

yapı farklılıkları görülmekte ve farklı gelenek ve göreneklere rastlanmaktadır. Böylece Türkiye çok farklı, kendine has, zengin ve çeşitli özellikleriyle ön plana çıkmaktadır. Böyle büyük bir potansiyele sahip olan ülkeye Yavaş Şehir anlayışının da katacağı oldukça büyük değerler de söz konusudur. Kentlerin yaşanabilir ve sürdürülebilir olması konusunda destek sağlayan Yavaş Şehir anlayışı, şehirlerde sakinliğin, barışın ve huzurun yerleşmesi yönünden odak noktası haline gelmektedir (Kesgin, 2021).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de bu anlayışı oluşturmak amacıyla, ilk olarak 28 Kasım 2009 yılında seçilen İzmir’in Seferihisar ilçesi olmuştur. İlçenin o dönemki başkanı Tunç Soyer’in girişimleri sayesinde ilk başvuru yapılmıştır. Altyapı, çevre, kentin mimari estetiği, konukseverlik, ve yavaş yemek gibi temalar altında 52 kritere göre değerlendirilmiş ve gereken yüzde 50 başarının üzerinde yüzde 73 uygunluk düzeyiyle Türkiye’nin ilk Cittaslow’u seçilmiş ve salyangoz logosunu almaya hak kazanmıştır. Cittaslow Uluslararası Koordinasyon Komitesi toplantısına davet edilmesiyle Seferihisar Yavaş Şehir olarak ilan edilmiştir ve ülkemizin ilk Yavaş Şehir unvanına sahip ilçesi olmuştur (Doğutürk, 2010).

Seferihisar ilçesinin tarihi Teos Antik şehriyle beraber milattan önce 7.yy’a kadar dayanmaktadır. Çeşitli medeniyet ve kültürlerle ev sahipliği yapmış ve böylece tarihi yönden ayrı bir kimliğe sahip olmuştur (Daş, 2007). Yavaş Şehir hareketinin önemli kriterleri açısından bakıldığında kentin hem tarihi bir kimliğe sahip olması hem de yerel ve kültürel değerlerin korunmasını önceliklendirmesi bu unvana sahip olmasında etkili olmuştur. Seferihisar 2009 yılında küreselleşme nedeniyle şehirlerin aynılaştırılmasına ve kendilerine özgü özelliklerini kaybetmesine karşı çıkan Cittaslow Birliği’nin belirlemiş olduğu kriterleri yerine getirerek Türkiye’nin ilk Yavaş Şehri olmuştur. Seferihisar Belediyesi yavaşlık felsefesini benimsemesiyle ve bu bağlamda çeşitli çalışmalar yürütmesiyle örnek bir belediye haline gelmiştir (Olgun, 2016). Peyzajda yöresel hoş kokulu bitkilerin kullanılması, güneş enerjili sokak aydınlatma araçları, karbon salınımının hesaplanması, kompost tesisi ve güneş enerji santrali yapımı gibi projeler Seferihisar’ın projeleri arasında yer almaktadır (Cittaslow Türkiye, 2023).

Bu projelere ek olarak Seferihisar’da kültürel yönden ‘Mandalina Şenliği’ yürütülmektedir. Bu bölgede nüfusun yarısından fazlası mandalinacılıkla uğraşmaktadır. Yavaş Şehir’e üye olma kriterlerini bir yol haritası olarak değerlendiren kent, ilk olarak mandalinacılık olmak üzere başka ürünlerin üretiminde de yerel yöntemler kullanmaya özen göstermiştir. Bu amaçla Sığacık Pazarı faaliyet göstermekte, Kadınlar Meclisi’nin destekleriyle evde yapılan reçel, sabun, salça gibi pek çok organik ürün satılmaktadır (Keskin, 2015). Bu pazarın amacı da, küreselleşmenin etkisiyle oluşan yerel değerlerin önemini azalmasını engellemek, yerel ve geleneksel olanı ön plana çıkarmaktır. Cittaslow Birliği kriterleri çerçevesinde yerel yemek, sebze ve meyveler çeşitli faaliyetlerle ön plana çıkarılmaktadır. Ayrıca Tohum Takas Şenlikleri de düzenlenmekte ve böylece Anadolu’ya ait yerli tohumlar Can Yücel Tohum merkezinde tutularak, fide haline dönüştürülmektedir (Özmen, Birsen, Birsen ve Çıtak, 2017).

Görüldüğü gibi Seferihisar, geleneksel olanı korumak ve yerel ürünleri desteklemek konusunda pek çok çalışmalar yapmakta ve Yavaş Şehir üyesi olma nedeniyle hedeflenen amaçları yerine getirmeye özen göstermektedir (Yurtseven, Kaya ve Harman, 2010). Tarım sayesinde geçimini yürüten Seferihisar halkı kentin Yavaş Şehir unvanına sahip olmasıyla beraber geçim kaynaklarına turizm sektörünü de eklemiştir. Türkiye’de ilk Yavaş Şehir olarak anılması medyada çokça yer edinmiş ve dolayısıyla ülke genelinde dikkat çekmiştir (Özsaraç, 2019).

Yavaş Şehir kriterleri bünyesinde, bu unvana sahip kentler beş yıldızlı oteller yerine butik oteller inşa etmekte, yerel kültürü ve değerleri koruyarak sakin yaşam stilini benimsemekte, gürültü kirliliği ve trafik sorununa karşı yoğun önlemler almaktadır. Bu doğrultuda son zamanlarda klasik tarzdaki tatil anlayışında da değişim görülmektedir. Bu bakış açısından değerlendirmek gerekirse, korunmakta olan kent dokusuyla, doğasıyla, dingin, sessiz ve huzurlu yaşam tarzıyla Seferihisar turizm çekim merkezi haline getirilmesi hedeflenmektedir (Şahinkaya, 2010).

Seferihisar Yavaş Şehir kategorisinde yer aldıktan sonra turizm sektöründe pek çok proje yürütülmüştür. Örnek olarak Ev pansiyonculuğu önemli bir gelir kaynağı noktasına getirilmiştir. 2013 yılında Yavaş Şehir Genel Kurul toplantısının Seferihisar'da düzenlenmesi kentin dünya çapında tanınması açısından oldukça etkili olmuştur (Olgun, 2017).

Seferihisar'ın Yavaş Şehir olmasıyla birlikte yürütülen diğer projeleri şunlardır: (Şahinkaya, 2010: 16):

- 1) Çocukların doğal ve yerel üretimi öğrenmeleri amacıyla bahçeler oluşturulmaktadır.
- 2) Yerel üretimin desteklenmesi amacıyla ticari merkezler kurulmasına yönelik kriteri karşılamak amacıyla "Köy Pazarı" kurulmuştur. Eski belediye binası Seferihisar'ın 8 köyüne tahsis edilmiştir. Burada köylüler, kendi ürünlerini sunma imkânı bulmaktadır. Haftanın bir günü de açık pazar kurulmaktadır.
- 3) Seferihisar'da bisiklet yollarının yapımı projesi yürütülmektedir.
- 4) Belirli saatlerde şehir merkezine motorlu araç alınmayan Seferihisar'da fayton uygulamasını başlatmak için girişimler sürdürülmektedir.
- 5) Görüntü kirliliği bulunan ana cadde bütünüyle yenilenmektedir. Bütün tabelalar değiştirilmektedir.
- 6) 20 ressamla sürdürülen çalışmalar neticesinde, evlerin cephelerinin boyanması, kolonların taş kaplanması, klimalara ahşap ızgara yapılması ile pencere ve balkonlara sardunya konulmasına karar verilmiştir ve bu amaçla 4 bin sardunya fidesi dikilmiştir.
- 7) Seferihisar'da 75 yaş üstü yurttaşları bir araya getirerek yaşlıların anlattıkları anıların toplanmasından oluşacak Seferihisar Sözlü Tarihi kitabı çıkartmak hedeflenmiştir.
- 8) Yılın 300 gününü güneşli geçiren Seferihisar aynı zamanda zengin termal enerji kaynaklarına ve güçlü rüzgâr koridorlarına sahiptir. Bu çerçevede öncelikle kentin ısınmasında jeotermal enerjinin kullanılması hedeflenmektedir.
- 9) Yerel yemek restoranlarının oluşturulmasına hız verilmiştir. Bu konuda esnaf eğitimine de İzmir'deki üniversitelerden destek alınmaktadır.
- 10) Turizm konusunda her şey dâhil sistemi yerine ev pansiyonculuğu ve çevreye saygılı, doğal ve tarihi mimari dokuya uygun butik otellerin öne çıkacağı bir projenin olgunlaştırılmasına gayret edilmektedir Yalçın, E. (2019). Bu çerçevede eko-turizmin yaygınlaştırılması amacıyla kentin tamamının turistik bir merkez haline getirilmesi hedeflenmiş durumdadır.

KAYNAKÇA

- Ak, D. ve Bıçkı, D. (2016). Yavaş kent hareketinin kentsel yaşam kalitesi bağlamında değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(46), 615-632.
- Balcılar, M., Ekwueme, D. C. ve Çiftçi, H. (2023). Assessing the effects of natural resource extraction on carbon emissions and energy consumption in Sub-Saharan Africa: a STIRPAT model approach. *Sustainability*, 15(12), 9676.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi. (1992). 7- Cilt. Milliyet Yayınları.
- Can, Z. G. ve Çiftçi, H. (2023). International remittances and poverty: blessing or curse? *Ekonomicky Casopis*, 70(6), 544-561.
- Cittaslow Türkiye (2023).<http://cittaslowturkiye.org/uyelik-sureci-ve-kriterler/>, 06.05.2024.
- Cittaslow. (2023). Cittaslow'un Türkiye'de oluşumu. <https://Cittaslowturkiye.Org/Pdf.>, 02.04.2024.
- Cittaslow'un genel organizasyonu ve yapısı. (2023). Erişim adresi: <https://www.Cittaslow.Org/Content/Organization.Html>, 06.05.2024.
- Çakıcı, A. C. ve Yenipınar, U. ve Benli, S. (2014). Yavaş şehir hareketi: Seferihisar halkının tutum ve algıları ile yaşam doyumları. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 11(3), 26-41.
- Çiftçi, H. (2022). Göç yoksulluk ve ekonomik özgürlükler. Akademisyen Kitabevi.
- Çiftçi, H., Bilgin, C., Kaynar Bilgin, H. (2023). Effects of demographic change on economic growth: A panel ARDL approach for selected OECD countries. *Prague University of Economics and Business*, 32(6), 589-607. Doi: 10.18267/j.pep.846
- Daş, E. (2007). Sığacık'ta Türk Mimarisi (Seferihisar-İzmir). *Sanat Tarihi Dergisi*, 16(1), 25-48.
- Doğutürk, G. (2010). *Mimari ve yaşam kalitesi bağlamında yavaş şehir hareketi ve Seferihisar örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Erten, S. (2009). Cittaslow/Yavaş Şehir Seferihisar. *Arredamento Mimarlık Dergisi*, 9, 106-109.
- Honore, C. (2008). *Yavaş*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Kabaca, D. (2019). *Endüstri 4.0 devrimi ve uygulamaları ile etkilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Kabaklarlı, E. (2016). *Endüstri 4.0 ve dijital ekonomi-dünya ve türkiye için fırsatlar, etkiler ve tehditler*. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kesgin, A. (2021). Industrial Education: A Philosophical Evaluation of the Background of the Evolving Situation. *Entelekyia Logico-Metaphysical Review*, 5(2), 87-109.
- Keskin, E.B. (2015). *Yavaş Şehir*. İstanbul: Uludağ Yayınları.
- Kongar, E. (1993). *Toplumsal değişim kuramları ve Türkiye gerçeği*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Lipson, L. (1993). Siyasal ve sosyal teori, demokrasinin felsefesi,(Çev. M. Erdoğan). Siyasal Kitabevi.

- Mayer, H., & Knox, P. L. (2006). Slow cities: Sustainable places in a fast world. *Journal of urban affairs*, 28(4), 321-334.
- Olgun, A. (2016). *Yavaş şehir (Cittaslow): Seferihisar örneğiyle ekonomik ve mali yapı Slow city (Cittaslow): Economic and financial structure with Seferihisar example*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Olgun, A. ve Tunçer, M. (2017). Seferihisar'ın Ekonomik ve mali yapısı üzerinden sakin şehir uygulamalarına ilişkin bir inceleme. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 3(1), 47-72.
- Öncü, F. (2021). Somut olmayan kültürel mirasın sürdürülebilirlik problemleri. *Art-e Sanat Dergisi*, 14(28), 902-923.
- Özkan, H. C. (2011). *Bir sürdürülebilir kent modeli: Yavaş şehir hareketi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Özmen, Ş., Birsen, Ö., Birsen, H. ve Çıtak, Ş. Ö. (2017). *Salyongozun izinde Türkiye'nin sakin şehirleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özsaraç, A. T. (2019). *Hız ve yavaş kavramları bağlamında yavaş şehir hareketi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Seferihisar Belediyesi, Cittaslow, www.seferihisar.bel.tr, 06.05.2024.
- Şahinkaya, S. (2010). Bir yerel kalkınma modeli: Cittaslow ve Seferihisar üzerine değerlendirmeler. www.bagimsizsosyalbilimciler.org/Yazilar_Uye/SahinTem10.pdf, 24.04.2024.
- Talas, M. ve Bildirici, S. S. (Eds.). (2008). *Farklı yönleriyle küreselleşme*. İstanbul: Doğu Kütüphanesi.
- Tekeli, İ. (1982). *Kentleşme yazıları*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Ünal, Ç. (2016). Turizm coğrafyasında yeni bir kavram "Yavaş Şehirler". *Doğu Coğrafya Dergisi*, 21(36), 13-28.
- Yalçın, E. (2019). Küresel kente alternatif olarak sakin şehir: Türkiye sakin şehirleri üzerinden değerlendirme. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19(38), 202-230.
- Yurtseven, R., Kaya, O. ve Harman, S. (2010). *Yavaş hareketi*. Ankara: Detay Yayıncılık.